

СИМПОЗИУМ “ФІЛОСОФІЯ КАЗИМИРА ТВАРДОВСЬКОГО: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ”

(до 150-річчя з дня народження)

Карівець Ігор

Національний університет “Львівська політехніка”

(стаття надійшла до редколегії – 16.11.2016 р., прийнята до друку – 12.12.2016 р.)

© Карівець І., 2016

7 листопада 2016 у м. Львові відбулася незвичайна філософська подія: симпозиум “Філософія Казимира Твардовського: історія і сучасні інтерпретації”, оскільки 2016 рік є роком 150-річчя від дня його народження. Цей Симпозиум організувало Львівське філософське товариство імені Казимира Твардовського за підтримки Інституту філософії Варшавського університету. Багато вчених взяли участь у цьому симпозиумі, переважно з Польщі та України. Серед них Ян Воленський, дуже добре відомий фахівець Львівсько-Варшавської школи, почесний професор Ягеллонського університету в Кракові. Різні аспекти філософії Казимира Твардовського були розглянуті: від логіки і психології до метафізики та метафілософії.

Ключові слова: аналітична філософія, Казимир Твардовський, Львівсько-Варшавська школа, метафілософія.

SYMPOSIUM “KAZIMIERZ TWARDOWSKI’S PHILOSOPHY: HISTORY AND CONTEMPORARY INTERPRETATIONS”

(The 150th Anniversary of Birth)

Ihor Karivets

On 7 November 2016, Lviv hosted an unusual philosophical event: Symposium “Kazimierz Twardowski’s Philosophy: History and Contemporary Interpretations”. The reason for this was the fact that 2016 is a year of the 150th Anniversary of the philosopher’s birth. This Symposium was organized by Lviv Philosophical Society named after Kazimierz Twardowski and supported by the Institute of Philosophy, the University of Warsaw. A lot of scholars, mainly from Poland and Ukraine, has taken part in this Symposium. Among them was Jan Woleński, a well-known specialist of Lviv-Warsaw School, professor emeritus of the Jagiellonian University in Kraków. Different aspects of Kazimierz Twardowski’s philosophy were considered in presentations. They ranged from logic and psychology to metaphysics and metaphilosophy.

Key words: analytical philosophy, Kazimierz Twardowski, Lviv-Warsaw School, metaphilosophy.

7 листопада 2016 року у Львові відбулася непересічна інтелектуальна подія. Цього року минає 150 років з дня народження Казимира Твардовського (1866–1938) – філософа, педагога, організатора науки, одного з тих, хто формував інтелектуальне середовище Львова протягом 1895–1938 рр. З цієї нагоди у Центрі міської історії Центрально-Східної Європи відбувся Симпозиум “Філософія Казимира Твардовського: історія і сучасні інтерпретації” за підтримки Львівського філософського товариства ім. Казимира Твардовського та Інституту філософії Варшавського університету (Польща).

У Симпозиумі взяли участь польські та українські філософи. З доповідями виступили

відомий дослідник спадщини Львівсько-Варшавської школи, професор Ян Воленський з Ягеллонського університету (Краків, Польща), професор Ришард Клещ з Лодського університету (Польща), відомий дослідник спадщини Ф. Brentano професор Аркадіуш Хрудзімські зі Щецінського університету (Польща), докторант Рафал Кур із Ягеллонського університету (Краків, Польща), ад’юнкт Степан Іваник з Інституту філософії Варшавського університету (Польща), докторант Аліція Хибінська з Варшавського університету (Польща), докторант Хуберт Божек з Педагогічного університету ім. Комісії національної освіти в Кракові (Польща), доктор Яцек Мороз зі Щецінського університету

Vol. 2, No. 2, 2016

(Польща). З українських філософів учасниками Симпозіуму були професор Віктор Петрушенко та доцент Ігор Карівець з Львівської політехніки, доцент Андрій Дахній з Львівського національного університету імені Івана Франка, доцент Ольга Гончаренко з Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького.

Перед своїм виступом професор Ян Воленський згадав Марата Вернікова (1934–2011) та Бориса Домбровського (1948–2016) – двох українських дослідників ідейної спадщини Львівсько-Варшавської школи, які, на жаль, відійшли від нас, і запропонував вшанувати їх хвилиною мовчання.

Казимир Твардовський вважається одним із “батьків” аналітичної чи наукової філософії, однією з особливостей якої є аналіз філософських понять із застосуванням логіки. Ян Воленський у своєму виступі “Твардовський і логіка” зазначив, що Твардовський був логіком у широкому значенні цього слова. Його цікавила логіка як семантика та методологія наук; він не займався спеціально формальною логікою. Досягненнями Твардовського у логіці можна вважати: створення логіки прикметників та модифікаторів, логічний аналіз слова “ніщо”, класифікація розумувань на основі ясного логічного критерію, доведення абсолютності істини.

Ігор Карівець під час свого виступу на тему “Казимир Твардовський і сучасні дебати про безсмертя душі” звернув увагу на дві ранні праці Твардовського, написані ним ще у віденський період його творчості, а саме: “Метафізика душі” і “Сучасна філософія про безсмертя душі”. З цих двох статей можна зробити висновок, що Твардовський застосовує логічний аналіз до проблеми безсмертя душі і залишається на позиції фідеїзму та деїзму, визнаючи існування безсмертної душі. Його аргументи на користь існування безсмертної душі (єдність свідомості й тотожність “я”) залишаються актуальними й досі, в часи заперечення існування безсмертної душі фізикалістами та іншими матеріалістами.

Ришард Клець зосередився на “Метафілософії Казимира Твардовського”, яка постала під впливом Ф. Brentano. Доповідач аналізував відношення філософії до науки, а також розуміння Твардовським поняття “наукова філософія”. Крім цього, наголошено на важливості психології для філософії, а також на критиці Твардовським психологізму в логіці та філософії.

Андрій Дахній спробував розмежувати аналітичне і феноменологічне мислення в історії європейської філософії. Доповідач звернув увагу, що існувало єдине джерело, з якого виникли два способи мислення: аналітичний і феноменологічний. Цим джерелом був Ф. Brentano, який надихнув своїх учнів Твардовського і Гусерля, котрі пішли своїми шляхами філософування.

Аркадіуш Хрудзімський доповідав на тему “Чи Твардовський справді є винахідником розрізнення змісту й предмета?” Доповідач зазначив, що приписувати Твардовському таке розрізнення не слід, бо в школі Brentano його використовували у різних формах. Твардовському можна приписати лише певний специфічний спосіб інтерпретації цього розрізнення.

Віктор Петрушенко звернув увагу на “Особливості трактувань буття представниками Львівсько-Варшавської школи”. Доповідач констатував, що Твардовський притримувався думки Brentano про те, що буття не є предикатом речей, і ця позиція зближує його з Аристотелем. Таку ж позицію займають інші представники Львівсько-Варшавської школи, зокрема А. Тарський та Я. Лукасевич. Однак таке ототожнення буття зі сущим породжує низку проблем, які спонукають нас до переосмислення Аристотеля та усвідомлення причин сучасного відродження метафізики.

Рафал Кур зосередився на аналізі біографічних даних Твардовського та Інгардена віденського періоду їхнього життя на початку Першої світової війни. Доповідач відзначив важливість Відня для становлення цих польських філософів та впливу на них Brentanізму, хоча, звісно, не можна ігнорувати вплив Гусерля на Інгардена.

Аліція Хибінська у своїй доповіді “Казимир Твардовський про ясний філософський стиль” звернула увагу на важливість ясного стилю філософування, якого притримувався засновник Львівсько-Варшавської школи. Його позиція є доволі радикальною, адже Твардовський стверджував, що немає філософських проблем, про які не можна було б писати та висловлюватися ясно.

Ольга Гончаренко представила у своїй доповіді “Казимир Твардовський та Михайло Рудницький: на перетині філософії та літератури” позицію Рудницького, яка полягала в тому, що письменник не повинен мати світогляду. Відомо, що Твардовський також вважав, що філософія і світогляд – це різні речі. Філософ повинен світоглядно залишатися нейтральним. Як висновок, доповідачка стверджувала, що Твардовський мав вплив на Рудницького в цьому питанні, бо останній вивчав філософію у Львівському університеті, де працював польський філософ.

Хуберт Божек у своїй доповіді “Про два застосування принципу “operator-first”” розкрив застосування згаданого принципу, введеного Я. Лукасевичем, у численні лямбда (А. Черч) та системі елементарної семантики Леона Хвістика.

Доповідь “Класична концепція істини і реїзм Тадеуша Котарбінського” Яцека Мороза була присвячена співвідношенню принципу відповідності та позиції реїзму. Поєднання принципу відповідності з позицією реїзму, яке здійснює Котарбінський, викликає суттєві труднощі.

Степан Іваник у доповіді “Що є змістом судження? (про певну суперечність у теорії суджень Казимира Твардовського)” звернув увагу на те, що львівські учні Твардовського, які розвивали його теорію суджень, засумнівалися у правдивості цієї теорії, згідно з якою предметом судження є існування того, що стверджується або заперечується в судженні, а змістом судження є існування, яке або приписується, або не приписується цьому предмету.

Після кожного виступу відбувалася жвава дискусія, в якій могли взяти участь усі присутні.

Наступного дня, 8 листопада, учасники Симпозіуму та деякі його гості відвідали могилу Казимира Твардовського на Личаківському кладовищі і віддали шану цьому відомому польському філософу та професору. Після чого відвідали могилу Бориса Домбровського, львівського дослідника спадщини Твардовського та Львівсько-Варшавської школи.